

Sociale competentie

Onder sociale competentie wordt verstaan:

- omgaan met jezelf*
- omgaan met anderen*
- omgaan met een taak*

De doelen uit de lijn overlappen deels met doelen uit de leerlijn Wonen (praktische redzaamheid) en de vakoverstijgende leerlijnen Leren leren en Sociale en emotionele ontwikkeling.

- Opmerking:* 1. **geel** zijn de hoofddoelen per CED-niveau
2. De bijbehorende STIP-les staat tussen haakjes aangeven achter het hoofddoel

Niveau	1	2	3	4
1.1. Sociale competentie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reageert op zijn naam. (1) 2. Herkent en kent de naam van bekenden. (wijst juiste persoon aan) (2) 3. Kijkt, luistert, voelt, proeft en ruikt gericht naar en aan een voorwerp. (3) 4. Kijkt blij en trots na een succeservaring. (8) 5. Geeft aan wat hij wil hebben of wil doen. (keuze uit twee of drie dingen) (13) 6. Doet een ander geen pijn en maakt geen dingen kapot. (14) 7. Troost iemand of stelt iemand op zijn gemak. (een aai of kus) (15) 8. Loopt niet weg als er tegen hem gesproken wordt. (17) 9. Kijkt de ander aan als die spreekt. (19) 10. Duidt aan of iets eetbaar is en of hij het lekker vindt door te kijken, ruiken en eventueel te proeven. (4) 11. Reageert op een prettige of onprettige ervaring. (5) 12. Geniet bij het zien en beleven van blijdschap door lachen, zingen of huppelen. (6) 13. Richt zijn aandacht op dezelfde activiteit als een andere leerling. (7) 14. Wijst een lichaamsdeel aan en laat zien wat hij er mee kan. (9) 15. Kiest na hints (over grootte, zwaarte) uit twee voorwerpen het voorwerp dat te tillen is. (10) 16. Wijst zijn ouders aan (in het echt en op een foto) wanneer hiernaar gevraagd wordt. (11) 17. Wast zijn handen. (12) 18. Biedt een ander materiaal aan in opdracht van een volwassene. (16) 19. Zit of staat een minuut stevig in een één-op-één-situatie. (18) 20. Imiteert geluiden of gebaren. (20) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geeft van zichzelf aan of hij een jongen of meisje is. (3) 2. Benoemt de namen van zijn eventuele broers en zussen. (4) 3. Kiest uit twee of meer dagelijkse activiteiten wat hij leuk vindt om te doen. (6) 4. Doet zelf wat hij zelfstandig kan en vraagt meestal hulp wanneer dat nodig is. (7) 5. Noemt ouders (papa, mama) broers, zussen en vriendjes bij de naam. (9) 6. Uit actief en/of passief zijn gevoelens en wijst naar de aanleiding. (10) 7. Vraagt op eigen initiatief hulp van de leerkracht. (12) 8. Blijft rustig bij een conflict. (13) 9. Weigert uit zichzelf een onredelijk verzoek. (17) 10. Wacht op zijn beurt in een spelsituatie. (20) 11. Geeft aan of iets nat of droog is. (1) 12. Geeft aan dat hij handen en armen heeft en toont op verzoek hiermee één of meer (sociale) functies. (2) 13. Geeft op verzoek zijn mening over zijn eigen voorkeur. (5) 14. Toont zijn prestatie aan anderen en laat, nadat hij complimenten krijgt, zien dat hij trots is. (8) 15. Poetst zijn tanden in opdracht van een volwassene. (11) 16. Deelt materiaal met een ander. (14) 17. Herkent een onprettige situatie en trekt zich eruit terug. (15) 18. Gaat zorgvuldig met materiaal om. (16) 19. Spreekt duidelijk. (18) 20. Springt, juicht of klapt in zijn handen als hij blij is zonder anderen daarmee vervelend te storen. (19) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maakt verbaal of non-verbaal duidelijk hoe oud hij is (1) 2. Kiest een activiteit en nodigt hier een leerling voor uit in opdracht van een volwassene (2) 3. Zet door zodra hij een fout maakt na aansporing van een volwassene (5) 4. Geeft aan wanneer hij gevoelens van angst ervaart (7) 5. Geeft aan hoe hij zich voelt en dat een ander niet perse hetzelfde voelt (9) 6. Zegt 'nee' tegen een onredelijk verzoek, ook na aandringen (14) 7. Komt voor zichzelf op bij ongewenste intimiteiten (nee zeggen, weglopen) (15) 8. Vraagt uit zichzelf om een pleister of een andere medische handeling (17) 9. Verwoordt en uit zijn gevoelens van verdriet en vraagt om te troosten (18) 10. Uit zijn gevoelens van boosheid op een gewenste manier en zet zich erover heen (19) 11. Kiest gepaste kleding voor een dagelijkse situatie (3) 12. Vertelt dat hij lief is of iets goed kan. (4) 13. Laat met trots zien wat hij kan. (6) 14. Geeft aan welke situaties gevoelens bij hem op kunnen wekken. (8) 15. Herkent op de tast wat iets is en controleert door kritisch te kijken of zijn waarneming juist is. (10) 16. Geeft aan dat hij benen en voeten heeft en toont op verzoek één of meerdere functies ervan (11) 17. Kiest uit twee voorwerpen het voorwerp waarbij hij bij kan (12) 18. Geeft tijdens het eten aan wat hij wel en niet aan kan (13) 19. Zegt het de ander als deze onaardig tegen hem is. (16) 20. Vertelt dat anderen dezelfde gevoelens kunnen hebben als hijzelf. (20) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geeft aan of een andere leerling zich boos, blij, bang of verdrietig voelt (1) 2. Houdt zich aan regels rond boeren, niezen en hoesten die thuis en in de klas gelden (3) 3. Is beleefd (bedankt als hij iets krijgt, maakt excuses) (4) 4. Helpt op de juiste manier een andere leerling (6) 5. Vraagt bij spel of hij mee mag doen (8) 6. Maakt kenbaar dat hij hulp nodig heeft (15) 7. Praat niet door het verhaal van een ander heen (17) 8. Steekt zijn vinger in de lucht en wacht tot hij de beurt krijgt om antwoord te geven (18) 9. Maakt contact met de ander en vraagt of hij iets mag vertellen (19) 10. Brengt duidelijk onder woorden wat hij wil weten (20) 11. Reageert na voordoen op een blij, verdrietig, boos of angstig gevoel van een ander. (2) 12. Gooit in de klas geheel zelfstandig zijn afval in de afvalbak. (5) 13. Beeldt uit of vertelt wat ruzie is. (7) 14. Luistert en kijkt naar de uitleg van een opdracht. (9) 15. Voert een opdracht uit als dit wordt gevraagd. (10) 16. Doet wat de leerkracht hem persoonlijk of in een klein groepje vraagt. (11) 18. Begint op tijd aan een taak (12) 19. Ruimt zijn spullen netjes op na een werkje. (13) 20. Begint zelfstandig aan een bekende taak. (14) 21. Ziet en begrijpt opvallende bewegingen bij simpele uitdrukkingen zoals 'hallo zeggen' en 'zeggen dat iets lekker is'. (16)

5	6	7	8
<ol style="list-style-type: none"> 1. Vertelt over een gebeurtenis die hij heeft meegemaakt. (2) 2. Geeft aan wat hij mooi, leuk of lekker vindt wanneer hiernaar gevraagd wordt. (3) 3. Heeft positief contact met medeleerlingen. (6) 4. Wacht uit zichzelf enkele minuten om hulp wanneer de leerkracht in gesprek is. (9) 5. Gaat bij ruzie naar volwassene en gebruikt geen verbaal of lichamelijk geweld. (13) 6. Biedt zijn excuses aan. (14) 7. Troost op eigen initiatief een verdrietige medeleerling. (15) 8. Vertelt dat en waarom hij ruzie heeft of wanneer anderen ruzie hebben. (16) 9. Onthoudt een enkelvoudige boodschap en geeft deze door. (19) 10. Geeft een boodschap aan de juiste persoon door. (20) 11. Vertelt hoe oud hij is. (1) 12. Kiest geschikte kleding voor een situatie. (4) 13. Kiest een haalbare taak uit de keuze tussen een niet-haalbare en een haalbare taak. (5) 14. Is blij wanneer hij slaagt en neemt complimenten in ontvangst. (7) 15. Geeft aan wanneer een taak voor hem te moeilijk is. (8) 16. Verzorgt zijn eigen haren na aansporing van een volwassene. (10) 17. Deelt zijn trotse gevoel met anderen. (blijdschap tonen) (11) 18. Doet iets voor of geeft iets aan iemand van wie hij houdt. (12) 19. Vraagt bij ruzie advies aan volwassene en voert dit uit. (17) 20. Wacht een minuut tot de leerkracht vrij is om een vraag te stellen. (18) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Noemt de naam van een bekende in een functionele situatie. ("van wie is dat?") (1) 2. Geeft aan of hij een persoon wel of niet kent. (2) 3. Geeft aan wat hij kan en moeilijk vindt bij een dagelijkse redzaamheidsstaak. (4) 4. Geeft op een gepaste wijze kritiek. (7) 5. Geeft op een gewenste manier aan dat hij behoefte heeft aan aandacht of gezelschap. (10) 6. Toont medeleven, bijvoorbeeld door troosten. (kan zich in de gevoelens van anderen verplaatsen) (11) 7. Helpt op eigen initiatief een medeleerling waar dit wenselijk is. (12) 8. Doet een voorstel aan een medeleerling voor een gezamenlijke activiteit. (14) 9. Zet door wanneer een taak niet meteen lukt. (probeert op eigen initiatief de taak nogmaals uit te voeren) (15) 10. Wacht rustig totdat de leerkracht aangeeft dat hij aan de beurt is. (16) 11. Geeft aan of hij een activiteit alleen of samen wil doen en met wie. (3) 12. Toont een ander met trots wat hij geleerd heeft. (5) 13. Geeft aan wat hij wil hebben of doen. (6) 14. Kent en gebruikt een oplossing om negatieve spanning kwijt te raken. (8) 15. Zorgt ervoor dat hij alleen is wanneer hij daar behoefte aan heeft. (9) 16. Onderneemt iets met een medeleerling en heeft daarbij weinig sturing nodig. (13) 17. Wacht met hulp vragen tot een geschikt moment. (17) 18. Geeft aan wanneer er een onduidelijkheid is door een vraag uit te spreken. (18) 19. Zegt "Ik weet het niet" wanneer hij een antwoord niet weet. (19) 20. Schat in een kringgesprek in op welk moment hij kan antwoorden. (20) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wast zichzelf en trekt na aansporing van een volwassene schone kleding aan. (3) 2. Poetst zijn tanden en verzorgt haren na aansporing van een volwassene. (4) 3. Benoemt lichamelijke verschillen tussen jongens en meisjes en vertelt dat hij/zij in de puberteit lichamelijke veranderingen zal doormaken. (5) 4. Geeft adequaat aan dat hij zich wel of niet prettig voelt. (6) 5. Vertelt dat anderen dezelfde gevoelens kunnen hebben en kan deze waarnemen. (9) 6. Geeft niet te snel op: gaat om met gevoelens van frustratie en onmacht. (11) 7. Kan tegen zijn verlies. (12) 8. Vertelt wat liegen en eerlijk zijn is. (15) 9. Komt voor een ander op. (17) 10. Geeft een compliment. (19) 11. Besteedt tijd aan leuke dingen, zoals een hobby. (1) 12. Eet en drinkt goed. (voldoende, gezond, volgens dieet, regelmatig) (2) 13. Herkent zijn specifieke en meer complexe gevoelens. (7) 14. Brengt zijn gevoelens onder woorden. (8) 15. Geeft een ander gelegenheid zijn gevoelens te uiten. (10) 16. Uit gevoelens van verlegenheid en onzekerheid op adequate wijze. (13) 17. Uit gevoelens van jaloezie op adequate wijze. (14) 18. Stoot anderen niet. (16) 19. Wacht op iemand. (18) 20. Neemt een boodschap aan en geeft deze duidelijk over in een rustige situatie, zoals tijdens een les. (20) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vertelt wat voor nationaliteit en afkomst zijn ouders en zichzelf hebben. (3) 2. Zoekt en kiest een oplossing voor een (dreigend) conflict. (4) 3. Maakt onderscheid tussen wat iemand als grapje bedoelt of echt meent. (7) 4. Toont verschil in omgang met familie, vrienden, kennissen, collega's en vreemden. (9) 5. Maakt een taak af binnen de beschikbare tijd. (11) 6. Voert op eigen initiatief een taak nogmaals uit. (14) 7. Luistert naar een voorstel of een idee van de ander. (15) 8. Geeft adequaat aan dat hij iets wil vertellen en schat het moment in waar-op dit kan tijdens een kringgesprek. (17) 9. Kijkt de ander aan en laat de ander uitspreken tijdens een kringgesprek. (18) 10. Antwoordt op een vraag en laat op adequate wijze weten dat hij het antwoord weet. (20) 11. Schat in op welk moment hij een boodschap kan doorgeven. (1) 12. Vertelt wat voor geloof hij heeft. (2) 13. Voert een oplossing uit bij (dreigende) conflicten. (5) 14. Bekijkt of de ruzie goed is opgelost of is voorkomen. (6) 15. Maakt onderscheid tussen de werkelijkheid en een verzonnen wereld. (8) 16. Kent bepaalde eigenschappen en wensen van bekenden. (10) 17. Controleert zijn taak. (12) 18. Voert een taak zelfstandig uit met hulp van een lijstje waarop de handelingen staan. (in picto's of geschreven) (13) 19. Stelt een vraag op het juiste moment tijdens een kringgesprek. (16) 20. Spreekt duidelijk tijdens het kringgesprek. (19)

9	10	11	12
<ol style="list-style-type: none"> 1. Komt voor zijn eigen mening uit. (1) 2. Houdt rekening met eigenschappen en wensen van bekenden. (2) 3. Vermijdt zaken, die slecht voor zijn gezondheid zijn: alcohol, drugs, roken, gokken. (4) 4. Luistert naar de ander als deze zijn gevoelens kenbaar maakt. (7) 5. Houdt rekening met de gevoelens van de ander. (8) 6. Reageert adequaat op kritiek of correctie en doet er iets mee. (10) 7. Gaat adequaat om met gevoelens van verliefdheid. (11) 8. Maakt een grapje of heeft plezier met anderen. (14) 9. Houdt zich voldoende in bij de neiging tot schelden en vloeken. (18) 10. Houdt zich aan een afspraak. (doet wat hij belooft, komt op tijd wanneer dit van toepassing is) (21) 11. Heeft een juiste lichaamshouding. (zitten, lopen en tillen) (3) 12. Beleeft zijn lichamelijkeheid en die van anderen als vanzelfsprekend. (5) 13. Toont interesse voor de ander. (6) 14. Zorgt voor voldoende lichaamsbeweging. (9) 15. Valt een ander niet lastig met zijn verliefdheid / seksuele gevoelens. (12) 16. Vertelt wat seks is. (13) 17. Biedt de ander zijn luisterend oor aan. (15) 18. Gaat adequaat om met gevoelens van verlies en rouw. (16) 19. Geeft aan wanneer hij behoefte heeft aan privacy. (17) 20. Gaat adequaat om met gevoelens van nervositeit, onrust: heeft geduld. (19) 21. Vertelt wat een afspraak is. (20) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maakt een afspraak. (3) 2. Vertrouwt degenen die hij kan vertrouwen: luistert naar mensen waarvan anderen aangeven dat die te vertrouwen zijn. (4) 3. Vertelt waarom hij eerlijk moet zijn. (5) 4. Is eerlijk in situaties waarin dit moet. (7) 5. Weet wie hij kan vertrouwen: vraagt een bekend persoon of hij een onbekende kan vertrouwen. (8) 6. Doet een voorstel om samen iets te ondernemen. (9) 7. Geeft aan welk aandeel hij heeft gehad bij een probleem/gebeurtenis. (16) 8. Accepteert dat de ander een andere overtuiging kan hebben. (17) 9. Reageert adequaat op een opdracht of correctie van een gezaghebbende. (19) 10. Signaleert zelf dat er ruzie dreigt. (20) 11. Gebruikt deodorant. (1) 12. Vertelt dat er meerdere manieren zijn om met dingen om te gaan/zaken aan te pakken. (2) 13. Houdt rekening met eigenschappen en wensen van bekenden. (6) 14. Wijkt niet van het gespreksonderwerp af. (10) 15. Deelt ervaringen/gevoelens met een ander. (11) 16. Deelt ervaringen/gevoelens met een vertrouwd persoon. (12) 17. Neemt voldoende frisse lucht. (13) 18. Gaat adequaat om met gevoelens van eenzaamheid. (14) 19. Gaat adequaat om met gevoelens van haat. (15) 20. Handelt naar zijn geloof/overtuiging. (18) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zegt een afspraak tijdig af of verzet deze. (2) 2. Gebruikt medicijnen volgens voorschrift. (3) 3. Maakt afspraken over wie wat doet (in het huishouden) en houdt zich hieraan. (4) 4. Praat met een vertrouwd iemand over zijn seksuele gevoelens. (6) 5. Gaat adequaat om met gevoelens van schaamte. (7) 6. Heeft inzicht in gedragsregels: vertelt wanneer deze gelden en weet zich ook te gedragen in situaties waarin geen expliciete regels zijn genoemd. (8) 7. Overlegt met een ander. (1) 8. Praat met iemand over iets dat ze samen hebben meegemaakt. (5) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Heeft respect voor de gevoelens van een ander. (1) 2. Komt voor zichzelf op bij ongewenste intimiteiten door dit te zeggen. (2) 3. Spreekt een ander er op aan als deze zich niet aan de afspraak houdt zonder ruzie te maken. (4) 4. Praat met een vertrouwd iemand over zijn (positieve en negatieve) seksuele ervaringen. (6) 5. Gaat adequaat om met gevoelens van schuld en spijt. (8) 6. Accepteert dat ieder andere gewoonten heeft. (bijvoorbeeld geen varkensvlees eten, bidden, bepaalde kleding dragen) (10) 7. Houdt de lijn van zijn verhaal vast. (3) 8. Slaapt voldoende en neemt genoeg rust en ontspanning. (5) 9. Maakt samen met een ander een plan. (7) 10. Vertelt over enkele gebruiken, gewoonten en feesten van andere religies en volken. (9) 11. Maakt bewust keuzes in vrijetijdsbesteding en in werk. (11)